

humilitate, et non ad parcendum corpori non in honore aliquo ad saturitatem carnis.

carnibus si propter humiliandam animam et castigandum corpus ad Dei cultum referatur; sed non item de iis quæ ad Angelorum cultum assignantur a pseudodoctoribus et quæ non fiunt nisi) in superstitione et (in ficta) humilitate (qua, dum ita se extra et contra naturæ ordinem se mortificant et abstinent) ad non parcendum corpori, (corpori suo injuriam inferunt, illud negligentes plus æquo et) non (habentes) in honore aliquo (quem ei debent, siquidem illud fraudant cibo quo indiget) ad saturitatem carnis : (atqui hic honor corporis saluti debetur ; ergo non est secundum Deum, qui vult salutem corporis, hæc religio quæ suum corpori debitum honorem denegat).

CAPUT III.

Colossenses ad studium rerum cœlestium et ad mortificationem vitiorum hortatur Apostolus, deinde ad renovationem mentis et ad patientiam. Præcipue commendat ut charitatem colant et omnia ad Dei gloriam referant. Eis inculcat obedientiam, quan- uxores maritis et filii parentibus et servi dominis præstare debent.

(Dixi vos consurrexisse in Christo) ;

Igitur si consurrexistis cum Christo (per baptismum, nunc et deinceps res cœlestes quæ sursum sunt querite, (et cor vestrum elevate in cœlum) ubi Christus est in dextera Dei sedens (et vobis locum parans. Ea),

Quæ sursum sunt, (omni mente et sollicitudine) sapite, non (autem ea bona) quæ (sunt deorsum et) super terram. (Mundo et rebus mundanis)

Mortui enim estis; et vita vestra, (qua nunc gratia Dei vivitis et qua gloriam futuram expectatis, nunc) est (mundi oculis) abscondita (et quasi clausa) cum Christo (qui est auctor hujus duplicitis vitæ et cum quo vivitis) in Deo :

Cum autem Christus (in die judicii) apparuerit, (ille Christus, inquam, qui est) vita vestra (et causa tam gratiæ quam gloriæ), tunc et vos apparebitis (resplendentes) cum ipso in gloria. (Vita vestra est quasi hiems, in qua sol, nempe Christus, occultatur ; vos estis quasi arbores exterioris aridæ et sine fronde aut decore, sed interius radicem vivam habentes in terra vitali : veniet aestas, qua sub solis radiis revirescetis et fructus dabitis vitales, scilicet, dotes beatitudinis tam in corpore quam in anima ; ea autem conditione cum Christo triumphabitis, si peccato mortui fueritis).

Mortificate ergo membra vestra, quæ (facta) sunt (quasi membra veteris hominis) super terram (affixa, et cor vestrum inclinans ad terrenos affectus, nempe ad) fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam quæ est simulacrorum servitus (in eo sensu quod voluptatum amatores eas colunt ut deas ; hæc omnia fugite)

Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.

Mortui enim estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo;

Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.

Mortificate ergo membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam quæ est simulacrorum servitus,

Propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis,

In quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis.

Nunc autem deponite et vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro;

Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis,

Et induentes novum, eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus qui creavit illum,

Ubi non est Gentilis et Judæus, circuncisio et præputium, barbarus et Scytha, servus et liber; sed omnia et in omnibus Christus.

Induite vos er-

Propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis: (hæc vitia fugite, inquam),

In quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis:

Nunc autem deponite et vos (hæc) omnia (alia vitia, nempe) iram, indignationem, malitiam, blasphemiā, (et) turpem sermonem (avertite) de ore vestro: (insuper)

Nolite mentiri (ad) invicem, (mutuis fraudibus vos circunvenientes; sed estote) expoliantes vos (et exuentes) veterem hominem cum (perversis) actibus suis; (estote)

Et induentes novum (hominem, scilicet) eum qui, (vitia deponens et studens virtuti de die in diem) renovatur (et crescit) in (perfectam) agnitionem (voluntatis Dei, et magis ac magis seipsum informat) secundum imaginem ejus (Dei) qui creavit illum (et Christi qui illum redemit).

Ubi, (seu quoad hanc renovationem), non (attendendum) est (utrum quis sit) Gentilis et (seu aut) Judæus, (utrum circuncisio (in eo facta sit) et (seu aut) præputium (servaverit, utrum sit) barbarus et (seu aut barbarior) Scytha, (utrum sit) servus et (seu aut) liber; sed omnia (simil, id est omnis sanctitas, justitia; et religio) in omnibus (renovatis est) Christus, (et omnes renovati in Christo sunt).

Induite vos ergo, sicut electi Dei (sicut)

sancti et (dilecti, induite, inquam), viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam (seu mansuetudinem, et) patientiam, (ita ut sitis)

go, sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam,

Supportantes invicem et donantes (seu condonantes mutuo) vobis metipsis, si quis (vestrum) adversus aliquem (fratrem) habet querelam; sicut et Dominus (Deus vester veniam) donavit vobis, ita et vos (ad invicem offensas dimittite):

Supportantes invicem et donantes vobis metipsis, si quis adversus aliquem habet querelam; sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos.

Super omnia autem hæc, (et ad eas virtutes connectendas), charitatem habete; quod (seu quæ charitas) est vinculum (ligans totum corpus virtutum, unde coalescit summa) perfectionis (christianæ);

Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis;

Et pax Christi (dominans omnen iram), exultet in cordibus vestris, (et vos lætos faciet præ victoria quam ei dabit supra motus iræ; exultet hæc pax, inquam), in qua (possidenda) et (servanda) vocati estis (utpote coadunati) in uno corpore; et (sic aliis condonando), grati (animi) estote (seu eritis erga Deum qui vobis ipse condonavit. Insuper)

Et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore; et grati estote.

Verbum Christi habitat in vobis (et mentes vestras) abundanter (imbuat, et vos locupletes faciat) in omni sapientia; (estote) docentes et commonentes (seu exhortantes) vos metipsos psalmis, hymnis et canticis spiritualibus, in gratia (Spiritus), hymnis et canticis sancti (sine qua inutilis est oratio aut cis spiritualibus,

Verbum Christi habitat in vobis abundanter in omni sapientia, docentes et commonentes vos metipsos psalmis, hymnis et canticis cis spiritualibus,

in gratia cantantes in cordibus vestris (et
cantus), cantantes in cordibus vestris (et)
Deo (gratias agentes. Denique)

Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi, gratias agentes Deo et Patri per ipsum.

Mulieres, subditæ estote viris (vestris), sicut oportet in Domino.

Viri, diligite uxores vestras, et nolite amari (seu duri) esse ad illas.

Fili, obedite parentibus per omnia; hoc enim placitum est in Domino.

Patres, nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo flant;

Servi, obedite per omnia, (quæ contra Deum non sunt), dominis (vestris) carnalibus (seu temporalibus et etiam ethnicis, eis) non ad oculum (nec propter castigationem vitandam) servientes quasi (velletis esse solis) hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Deum.

Omne quodcumque facitis (aut profertis) in verbo aut in opere, omnia (dicite aut facite) in nomine (et ad gloriam) Domini (nostri) Iesu Christi, gratias agentes Deo et Patri (ejus pro omnibus donis quæ vobis) per ipsum (dedit. Aliud aliquid vobis commendandum habeo, scilicet):

Mulieres, subditæ estote viris (vestris), sicut (fieri) oportet in Domino (sic jubente):

Viri, diligite uxores vestras, et nolite amari (seu duri) esse ad illas.

Fili, obedite parentibus vestris per omnia (quæ non sunt Dei voluntati contraria); hoc enim placitum est in Domino.

Patres, nolite (per nimiam severitatem) ad indignationem provocare filios vestros, ut non (propter hoc) pusillo (aut segni) animo fiant, (et in suis operibus languescant aut omne jugum excutiant).

Servi, obedite per omnia, (quæ contra Deum non sunt), dominis (vestris) carnalibus (seu temporalibus et etiam ethnicis, eis) non ad oculum (nec propter castigationem vitandam) servientes quasi (velletis esse solis) hominibus placentes, sed in simplicitate (et sine simulatione) cordis (quasi) timentes Deum (qui videt

abscindita et simulationem reprobant).

Quocunque facitis, (id) ex animo (libenti) operamini, sicut (illud facientes pro) Domino (glorificando) et non (ut) hominibus (placeatis),

Scientes quod a Domino (cujuscunque operis vestri, ad ejus gloriam peracti), accipietis retributionem (in augmentum) hæreditatis (que bonis operibus reservatur in cœlis; dominis vestris, quasi) Domino Christo servite. (E contrario, ille)

Qui enim (aliis, sive heris sive servis, sive parentibus sive filiis, sive marito, sive uxori) injuriam facit, recipiet (a Deo secundum) id quod inique gessit; (justus est enim), et non est personarum acceptio apud Deum (qui æqualiter poenas et præmia pro meritis reddit).

Quocunque facitis ex animo operamini sicut Domino et non hominibus,

Scientes quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis; Domino Christo servite.

Qui enim injuriam facit, recipiet id quod inique gessit, et non est personarum acceptio apud Deum.

CAPUT IV ET ULTIMUM.

Pergit Apostolus hortari 1º dominos ad æquitatem et benignitatem in servos, 2º omnes christianos ad orationis frequentiam et ad sapientiam et ad prudentiam in loquendo. Particulatum suos salutat.

Domini, (id) quod justum est et æquum servis (vestris) præstate, scientes quod et vos Dominum habetis in cœlo, (cui rationem de vestra in illos auctoritate reddetis. Et hoc vobis præcipue commando, scilicet):

Orationi instate, vigilantes (seu attenti et perseverantes) in ea (et instate), in

Domini, quod justum est et æquum servis præstate, scientes quod et vos Dominum habetis in cœlo.

Orationi instate; vigilantes in ea in

gratiarum actione,

Orantes simul et pro nobis ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi propter quod etiam vincimus sum,

Ut manifestem illud ita ut oportet me loqui.

In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, tempus redimentes.

Sermo vester semper in gratia sale sit conditus ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.

Quae circa me sunt omnia vobis nota faciet Tychicus, charissimus frater et fidelis minister et conservus in Domino,

Quem misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat quae circa vos sunt et

gratiarum actione (pro omnibus beneficis sive notis sive ignotis quibus vos cumulat Deus. Estote)

Orantes simul et pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium (opportunum praedicationi divini) sermonis, (ut parati simus) ad loquendum (et fiducialiter annuntiandum) mysterium (redemptionis) Christi, propter quod etiam (nunc) vinctus sum ; (orate)

Ut manifestem illud ita ut, (seu sicut) oportet me (de illo) loqui, (nempe cum plena libertate).

In sapientia (seu caute) ambulate (in iis quae spectant) ad eos qui foris (seu extra Ecclesiam) sunt, tempus (in vanis disputationibus perditum) redimentes, (et occasionem rei christianaे bene gerendæ suscipientes).

Sermo vester semper (sit) in gratia (seu in amoenitate, et sapientiae) sale sit conditus ; (ita verba vestra ponderate) ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique (prout decet) respondere. (Quoad ea)

Quae circa me sunt (et ad me pertinent, hæc) omnia vobis nota faciet Tychicus, (meus) charissimus (in Domino) frater et fidelis minister et conservus in Domino (glorificando) ;

Quem (seu illum Tychicum) misi ad vos ad hoc ipsum, (scilicet) ut cognoscat quae circa vos sunt (relative ad vestrum statum

spiritualem), et consoletur corda vestra ; consoletur corda vestra, (eum misi ad vos)

Cum Onesimo charissimo et fideli fratre (in Domino, et) qui ex vobis (seu ex vestra civitate oriundus) est. Omnia, quæ hic aguntur, nota faciet vobis.

Salutat vos Aristarchus, concaptivus meus ; et (salutat vos) Marcus, consobrinus Barnabæ, de quo accepistis (aliquot) mandata (quæ vestro zelo commendantur) ; si (ipse) venerit ad vos, (benigne) excipite illum. (Salutat vos etiam)

Et Jesus, qui (cognomine) dicitur Justus : (salutant vos, inquam, hi tres fratres) qui sunt ex circuncisione (seu ex judaismo electi) ; hi soli sunt adjutores mei (in ministerio meo et mecum laborantes) in regno Dei (promovendo, et) qui mihi fuerunt solatio.

Salutat vos Epaphras, qui (similiter) ex vobis est, servus Christi Jesu, semper sollicitus pro vobis (et vestra salute, et memor vestri) in orationibus (suis et a Deo petens) ut stetis perfecti et pleni (ardore) in omni voluntate Dei (perficienda) :

Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem (et studium) pro vobis et pro iis qui sunt Laodiciæ et (pro iis) qui (sunt) Hierapoli.

Cum Onesimo charissimo et fideli fratre qui ex vobis est. Omnia quæ hic aguntur nota facient vobis.

Salutat vos Aristarchus, concaptivus meus et Marcus consobrinus Barnabæ, de quo accepistis mandata ; si venerit ad vos, excipite illum ;

Et Jesus qui dicitur Justus, qui sunt ex circuncisione ; hi soli sunt adjutores mei in regno Dei qui mihi fuerunt solatio.

Salutat vos Epaphras qui ex vobis est, servus Christi Jesu, semper sollicitus pro vobis in orationibus ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate Dei :

Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro iis qui sunt Laodiciæ et Hierapoli.

Salutat vos Lucas medicus charissimus et Demas.

Salute fratres qui sunt Laodiciæ et Nymphanam, et quæ in domo ejus est ecclesiam.

Et cum lecta fuerit apud vos epistola hæc, facite ut et in Laodicensium ecclesiam legatur; et eam, quæ (ab ecclesia) Laodicensium (scripta) est, vos legatis.

Et dicte Archippo: vide ministerium quod accepisti in Domino (glorificando), ut illud (quam perfectissime) impleas. (Hæc est)

Salutatio mea manu Pauli: Memores estote vinculorum meorum. Gratia vobiscum. Amen.

Salutat vos Lucas medicus (mihi) charissimus; et (salutat vos) Demas.

Salute (pro me) fratres (seu christianos) qui sunt Laodiciæ, et (fratrem) Nymphanam et, quæ in domo ejus est, ecclesiam.

Et cum lecta fuerit apud vos epistola hæc, facite ut et in Laodicensium ecclesiam legatur; et eam, quæ (ab ecclesia) Laodicensium (scripta) est, vos legatis.

Et dicte Archippo: Vide (et intellige) ministerium quod accepisti in Domino (glorificando), ut illud (quam perfectissime) impleas. (Hæc est)

Salutatio (quam subscripti) mea manu Pauli, (hæc scilicet): memores estote vinculorum meorum, (tum ut pro me vincot oretis, tum ut confirmemini in fide pro qua me pati videtis). Gratia (Dei sit et maneat) vobiscum. Amen.

B. PAULI

EPISTOLA I^a AD THESSALONICENSES

ARGUMENTUM.

In urbe Thessalonica Paulus prædicaverat Evangelium, et multos Gentilium converterat. Ei et ejus Evangelio invidentes Judei seditionem concitaverunt: inde fugit ergo Paulus Athenas, unde Timotheum Thessalonicanam misit, ut opus a se cœptum perficeret et fideles in fide confirmaret. A Timotheo certior factus de iis, quæ apud Thessalonicenses gerebantur, Paulus illis scripsit hanc epistolam, qua eis constantiam gratulatur, et eos in fide confirmat contra persecutions Judæorum et Gentilium. Eos horatatur ut fugiant fornicationem et otium. De resurrectione et secundo Jesu Christi adventu eos instruit, monens ut ad diem iudicii recte vivendo se præparent, et charitatis operibus simulque oratione vacent.

Scripta est Athenis anno Christi 52.

CAPUT PRIMUM.

Thessalonicensibus in memoriam revocat fervidam ipsorum conversionem ad Christum per efficaciam suæ prædicationis. Laudat et corroborat eorum in fide constantiam.

Paulus, et Silvanus et Thimotheus, (qui hic mecum sunt), Ecclesiæ Thessalonicensium (congregatæ) in Deo Patre et Domino (nostro) Jesu Christo (colendo, salutem damus; et optamus ut)

Gratia vobis et pax (dentur et serven-

Paulus et Silvanus et Timotheus Ecclesiæ Thessalonicensium in Deo Patre et Domino Jesu Christo,

Gratia vobis et